ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 2ας Απριλίου 2009 *

Στην υπόθεση C-421/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Vestre Landsret (Δανία) με απόφαση της 6ης Αυγούστου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Σεπτεμβρίου 2007, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά του

Frede Damgaard,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, K. Schiemann (εισηγητή), J. Makarczyk και C. Toader, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Οκτωβρίου 2008,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο F. Damgaard, εκπροσωπούμενος από τον S. Stærk Ekstrand, advokat,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη B. Weis Fogh,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J.-C. Halleux,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ν. Δαφνίου και Σ. Αλεξανδρίδου, καθώς και από τον Κ. Γεωργιάδη,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Krawczyk, P. Dabrowski και M. Dowgielewicz,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Z. Bryanston-Cross, επικουρούμενη από τη J. Stratford και τον J. Coppel, barristers,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον H. Støvlbæk και τη M. Šimerdova,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Νοεμβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 86 της οδηγίας 2001/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Νοεμβρίου 2001, περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση (ΕΕ L 311, σ. 67), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2004/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004 (ΕΕ L 136, σ. 34).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς που αφορά ποινική διαδικασία που κίνησε η Anklagemyndigheden (εισαγγελική αρχή) κατά του F. Damgaard, δημοσιογράφου, εναντίον του οποίου ασκήθηκε δίωξη διότι δημοσίευσε πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά και τη διαθεσιμότητα φαρμάκου του οποίου έχει απαγορευθεί η διάθεση στο εμπόριο στη Δανία.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2001/83

3 Η δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/83 ορίζουν:

«(2) Κάθε κανόνας που διέπει την παραγωγή, διανομή ή χρησιμοποίηση φαρμάκων πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας.

(3) Πάντως, ο σκοπός αυτός πρέπει να επιτευχθεί με μέσα που δεν θα εμποδίζουν την ανάπτυξη της φαρμακευτικής βιομηχανίας και την εμπορία των φαρμάκων εντός της Κοινότητας.»

4 Σύμφωνα με την τεσσαρακοστή αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας:

«Οι διατάξεις σχετικά με την ενημέρωση των ασθενών πρέπει να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών ούτως ώστε να είναι δυνατή η σωστή χρήση των φαρμάκων, με βάση πλήρη και κατανοητή ενημέρωση.»

5 Η τεσσαρακοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Η απευθυνόμενη στο ευρύ κοινό διαφήμιση φαρμάκων που μπορούν να χορηγηθούν χωρίς ιατρική συνταγή ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, σε περίπτωση που θα ήταν υπερβολική ή απερίσκεπτη. Η διαφήμιση αυτή, όταν επιτρέπεται, πρέπει συνεπώς να ικανοποιεί ορισμένα βασικά κριτήρια που είναι σκόπιμο να καθοριστούν.»

6 Ο τίτλος ΙΙΙ της οδηγίας 2001/83, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2004/27 (στο εξής: οδηγία 2001/83), αφορά τη θέση σε κυκλοφορία στην αγορά των φαρμάκων, ενώ ο τίτλος IV διέπει την παρασκευή και εισαγωγή τους. Ο τίτλος VII της εν λόγω οδηγίας ρυθμίζει τη χονδρική πώληση των φαρμάκων.

7 Το άρθρο 86 της οδηγίας 2001/83, με το οποίο αρχίζει ο τίτλος VIII, με επικεφαλίδα «Διαφήμιση», ορίζει:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου, ως «διαφήμιση των φαρμάκων» νοείται οποιαδήποτε μορφή παροχής πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας, πρόβλεψης ή προτροπής που αποσκοπεί στην προώθηση της χορήγησης συνταγών, της προμήθειας, της πώλησης ή της κατανάλωσης φαρμάκων περιλαμβάνει ιδίως:

— τη διαφήμιση των φαρμάκων που απευθύνεται στο κοινό,

— τη διαφήμιση των φαρμάκων που απευθύνεται στα άτομα που είναι εξουσιοδοτημένα να χορηγούν τις σχετικές συνταγές ή να προμηθεύουν τα φάρμακα,

— την επίσκεψη ιατρικών επισκεπτών σε άτομα που είναι εξουσιοδοτημένα να χορηγούν ιατρικές συνταγές ή να προμηθεύουν φάρμακα,

— την προμήθεια δειγμάτων,

— την προτροπή για την διάθεση φαρμάκων ή τη χορήγηση των σχετικών ιατρικών συνταγών μέσω της παροχής, της προσφοράς ή της υπόσχεσης πλεονεκτημάτων, χρηματικών ή εις είδος, εκτός αν η πραγματική αξία τους είναι ελάχιστη,

— τη χορηγία συναντήσεων εμπορικής προώθησης στις οποίες παρίστανται άτομα εξουσιοδοτημένα να διαθέτουν φάρμακα ή να χορηγούν τις σχετικές συνταγές,

— τη χορηγία επιστημονικών συνεδρίων στα οποία συμμετέχουν πρόσωπα τα οποία είναι εξουσιοδοτημένα να χορηγούν συνταγές ή να προμηθεύουν φάρμακα, ιδίως δε η κάλυψη των εξόδων ταξιδιού και διαμονής των μετεχόντων.

2. Δεν καλύπτονται από τον παρόντα τίτλο:

— η επισήμανση και τα φύλλα οδηγιών που υπόκεινται στις διατάξεις του τίτλου V,

— η αλληλογραφία, συνοδευόμενη, ενδεχομένως, από κάθε άλλο μη διαφημιστικό έγγραφο, που απαιτείται για να απαντηθούν συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με κάποιο συγκεκριμένο φάρμακο,

— οι συγκεκριμένες πληροφορίες και τα σχετικά έγγραφα που αφορούν, για παράδειγμα, τις αλλαγές συσκευασίας, τις προειδοποιήσεις σχετικά με τις ανεπιθύμητες ενέργειες στο πλαίσιο της φαρμακοεπαγρύπνησης, καθώς και τους καταλόγους πώλησης και τους καταλόγους τιμών, εφόσον δεν περιέχουν καμία πληροφορία σχετικά με το φάρμακο,

— οι πληροφορίες σχετικά με την ανθρώπινη υγεία ή ασθένειες, εφόσον δεν γίνεται ούτε καν έμμεση αναφορά σε κάποιο φάρμακο.»

8 Το άρθρο 87 της ίδιας οδηγίας προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη απαγορεύουν κάθε διαφήμιση φαρμάκου για το οποίο δεν έχει χορηγηθεί άδεια κυκλοφορίας σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.

2. Όλα τα στοιχεία της διαφήμισης ενός φαρμάκου πρέπει να ανταποκρίνονται στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στη συνοπτική περιγραφή των χαρακτηριστικών του προϊόντος.

3. Η διαφήμιση ενός φαρμάκου:

— πρέπει να προάγει την ορθολογική χρήση του φαρμάκου, παρουσιάζοντάς το με τρόπο αντικειμενικό και χωρίς να υπερβάλλονται οι ιδιότητές του,

— δεν μπορεί να είναι παραπλανητική.»

Η εθνική ρύθμιση

9 Το άρθρο 27 του νόμου 656/1995 περί φαρμάκων [lovbekendtgørelse (κωδικοποιημένη νομοθεσία) αριθ. 656/1995] ορίζει:

«Απαγορεύεται η διαφήμιση φαρμάκων για τα οποία δεν επιτρέπεται η διάθεση στο εμπόριο και η διανομή στη Δανία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Η Natur-Drogeriet A/S (στο εξής: Natur-Drogeriet), παραγωγός του Hyben Total, το οποίο είχε ταξινομηθεί ως φάρμακο από τη Lægemiddelstyrelsen (Δανική Υπηρεσία Φαρμάκων), διέθετε στο παρελθόν το φάρμακο αυτό στη Δανία, σε μορφή σκόνης και δισκίων, ως προϊόν για την ανακούφιση ή τη θεραπεία της αρθρίτιδας, της χολολιθίασης, της νεφροπάθειας, της κυστοπάθειας, της ισχιαλγίας, της αιμορραγίας της κύστεως, της διάρροιας, των στομαχικών κραμπών, του διαβήτη και των νεφρολιθιάσεων. Τις πληροφορίες για το φάρμακο αυτό είχε επεξεργαστεί ο F. Damgaard. Ωστόσο, η πώληση του φαρμάκου αυτού έπαυσε το 1999 διότι δεν έτυχε άδειας κυκλοφορίας στην αγορά.

11 Το 2003, ο F. Damgaard ανέφερε στον ιστότοπό του ότι το Hyben Total περιέχει καρπό αγριοτριανταφυλλιάς, ο οποίος υποτίθεται ότι ανακουφίζει από τον πόνο που

προκαλούν ορισμένες μορφές αρθρίτιδας ή αρθροπάθειας, και ότι το φάρμακο αυτό πωλείται στη Σουηδία και τη Νορβηγία. Με απόφαση της 16ης Ιουνίου 2003, η Lægemiddelstyrelsen ειδοποίησε τον F. Damgaard ότι οι πληροφορίες αυτές αποτελούν διαφήμιση που απαγορεύεται από το άρθρο 27 του νόμου 656/1995 περί φαρμάκων και άσκησε ποινική δίωξη εναντίον του.

12 Με απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2005 του Retten i Århus, ο F. Damgaard κρίθηκε ένοχος για παράβαση της εν λόγω εθνικής διάταξης και καταδικάστηκε στην καταβολή προστίμου. Άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Vestre Landsret υποστηρίζοντας, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, ότι δεν ήταν υπάλληλος της Natur-Drogeriet και ότι δεν είχε κανένα συμφέρον στην επιχείρηση αυτή ή από την πώληση του Hyben Total. Η δραστηριότητά του, ως δημοσιογράφου στον τομέα της εναλλακτικής διατροφικής υγιεινής, περιοριζόταν σε ανακοινώσεις πληροφοριών προς τους λιανοπωλητές και άλλους ενδιαφερομένους σχετικά με τα συμπληρώματα διατροφής. Ο F. Damgaard δεν έλαβε καμία αμοιβή από τη Natur-Drogeriet για τις πληροφορίες που ανακοίνωσε σχετικά με το Hyben Total.

13 Η Anklagemyndigheden, η οποία άσκησε τη δίωξη κατά του F. Damgaard, υποστηρίζει ότι η εν λόγω διάδοση πληροφοριών αποσκοπούσε στην παρότρυνση των καταναλωτών να αγοράζουν το Hyben Total, ανεξαρτήτως του αν υπήρχε σχέση του ενδιαφερομένου με τον παραγωγό ή τον πωλητή του φαρμάκου αυτού. Η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει επομένως στην έννοια της «διαφήμισης» του άρθρου 86 της οδηγίας 2001/83 και πρέπει συνεπώς να απαγορευθεί, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η διάθεση στο εμπόριο του εν λόγω φαρμάκου για το οποίο επιδιώχθηκε η προώθηση της κατανάλωσης απαγορεύεται στη Δανία.

14 Ο F. Damgaard προβάλλει ότι οι πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν στον ιστότοπό του δεν συνιστούν διαφήμιση όπως αυτή του άρθρου 86 της οδηγίας 2001/83, δεδομένου ότι η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνευθεί στενότερα, δηλαδή ως μη καλύπτουσα τη παροχή πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας που πραγματοποιείται από ανεξάρτητο τρίτον.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές το Vestre Landsret αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 86 της οδηγίας 2001/83 […] την έννοια ότι η διάδοση πληροφοριών για ένα φάρμακο, ειδικότερα δε σε σχέση με τις θεραπευτικές ή προληπτικές ιδιότητές του, εκ μέρους τρίτου πρέπει να θεωρηθεί ως διαφήμιση, μολονότι ο εν λόγω τρίτος ενεργεί εξ ιδίας πρωτοβουλίας και χωρίς να εξαρτάται νομικώς ή πραγματικώς από τον παρασκευαστή ή τον πωλητή;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

16 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/83 ορίζει ότι κάθε κανόνας που διέπει την παραγωγή, διανομή ή χρησιμοποίηση φαρμάκων πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας. Ο στόχος αυτός επαναλαμβάνεται στους διάφορους τίτλους της οδηγίας αυτής, ιδίως στους τίτλους III, IV και VII, οι διατάξεις των οποίων διασφαλίζουν ότι κανένα φάρμακο δεν διατίθεται στην αγορά, παράγεται ή διανέμεται χωρίς τις αναγκαίες προηγούμενες εγκρίσεις.

17 Ομοίως, στον τομέα της πληροφόρησης και της διαφήμισης φαρμάκων, η τεσσαρακοστή αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/83 ορίζει ότι οι διατάξεις σχετικά με την ενημέρωση των ασθενών πρέπει να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών ούτως ώστε να είναι δυνατή η σωστή χρήση των φαρμάκων βάσει πλήρους και κατανοητής ενημέρωσης. Επιπλέον, με την τεσσαρακοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας διευκρινίζεται ότι η απευθυνόμενη στο κοινό διαφήμιση φαρμάκων που μπορούν να χορηγηθούν χωρίς ιατρική συνταγή ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στη δημόσια υγεία σε περίπτωση που θα ήταν υπερβολική ή απερίσκεπτη, επομένως, όταν επιτρέπεται, πρέπει να ικανοποιεί ορισμένα βασικά κριτήρια που είναι σκόπιμο να καθοριστούν.

18 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/83 απαγορεύει κάθε διαφήμιση φαρμάκου για το οποίο δεν έχει χορηγηθεί άδεια κυκλοφορίας σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.

19 Η δημόσια διάδοση πληροφοριών σχετικών με φάρμακο για το οποίο δεν έχει δοθεί άδεια κυκλοφορίας σε ένα κράτος μέλος μπορεί, σε συνάρτηση με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, να επηρεάσει τη συμπεριφορά των καταναλωτών και να τους παρακινήσει να προμηθευθούν το εν λόγω φάρμακο, γεγονός που μπορεί να έχει επιπτώσεις στη δημόσια υγεία. Όπως προκύπτει από τον φάκελο που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, ο F. Damgaard ανέφερε στον ιστότοπό του ότι το Hyben Total ήταν διαθέσιμο στη Σουηδία και στη Νορβηγία.

20 Το άρθρο 86, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/83 ορίζει την έννοια της «διαφήμισης των φαρμάκων» ως «οποιαδήποτε μορφή παροχής πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας, πρόβλεψης ή προτροπής που αποσκοπεί στην προώθηση της χορήγησης συνταγών, της προμήθειας, της πώλησης ή της κατανάλωσης φαρμάκων». Ενώ ο ορισμός αυτός τονίζει ρητώς τον σκοπό του μηνύματος, δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς τα πρόσωπα που διαδίδουν τις πληροφορίες αυτές.

21 Έτσι, η διατύπωση της οδηγίας 2001/83 δεν αποκλείει την περίπτωση ένα μήνυμα προερχόμενο από ανεξάρτητο τρίτον να έχει διαφημιστικό χαρακτήρα. Η οδηγία αυτή δεν απαιτεί επίσης, για να θεωρηθεί ότι το μήνυμα έχει ένα τέτοιο χαρακτήρα, να διαδίδεται στο πλαίσιο εμπορικής ή βιομηχανικής δραστηριότητας.

22 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ακόμη και αν η διαφήμιση των φαρμάκων πραγματοποιείται από ανεξάρτητο τρίτον εκτός εμπορικής ή βιομηχανικής δραστηριότητας, είναι σε θέση να βλάψει τη δημόσια υγεία, η προστασία της οποίας αποτελεί τον κύριο σκοπό της οδηγίας 2001/83.

23 Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να καθορίσει αν οι ενέργειες του F. Damgaard αποτελούσαν μορφή παροχής πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας, πρόβλεψης ή προτροπής που σκοπούσε στην προώθηση της συνταγογράφησης, της προμήθειας, της πώλησης ή της κατανάλωσης του Hyben Total.

24 Προς τούτο, όπως διαπίστωσε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, η θέση του συντάκτη ανακοίνωσης σχετικής με φάρμακο και, ιδίως, η σχέση του με την επιχείρηση που το παρασκευάζει ή το διανέμει, αποτελούν έναν παράγοντα, ο οποίος, μολονότι συμβάλλει στο να καθοριστεί αν η ανακοίνωση αυτή έχει διαφημιστικό χαρακτήρα, πρέπει να αξιολογείται από κοινού με τις λοιπές περιστάσεις, όπως η φύση της ασκούμενης δραστηριότητας και το περιεχόμενο του μηνύματος.

25 Όσον αφορά το επιχείρημα του F. Damgaard που αφορά τη φερόμενη προσβολή του δικαιώματός του ελεύθερης εκφράσεως που απορρέει από την ποινική καταδίκη του, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση του οποίου διασφαλίζει το Δικαστήριο.

26 Καίτοι η αρχή της ελευθερίας εκφράσεως αναγνωρίζεται ρητώς με το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και συνιστά βασικό θεμέλιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας, εντούτοις, όπως προκύπτει από την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου, η ως άνω ελευθερία δύναται να αποτελέσει αντικείμενο ορισμένων περιορισμών που δικαιολογούν στόχοι γενικού συμφέροντος, στο μέτρο που οι εν λόγω παρεκκλίσεις προβλέπονται από τον νόμο, έχουν ως αφετηρία έναν ή περισσότερους θεμιτούς σκοπούς ενόψει της εν λόγω διατάξεως και αναγκαίους σε μια δημοκρατική κοινωνία, ήτοι δικαιολογουμένους από επιτακτική κοινωνική ανάγκη και, ιδίως, είναι ανάλογες προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό (βλ. απόφαση της 25ης Μαρτίου 2004, C-71/02, Karner, Συλλογή 2004, σ. I-3025, σκέψεις 48, 50 και 51).

27 Δεν αμφισβητείται ότι η εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές, όσον αφορά το ζήτημα του προσδιορισμού του σημείου της δέουσας ισορροπίας μεταξύ της ελευθερίας εκφράσεως και των προαναφερθέντων στόχων ποικίλλει, για κάθε ένα από τους σκοπούς που δικαιολογούν τον περιορισμό του δικαιώματος και σύμφωνα με τη φύση των εμπλεκομένων δραστηριοτήτων. Όταν η άσκηση της ελευθερίας δεν συμβάλλει σε ένα διάλογο γενικού ενδιαφέροντος, επιπλέον δε εντάσσεται σε πλαίσιο

όπου τα κράτη μέλη διαθέτουν ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως, ο έλεγχος περιορίζεται σε εξέταση του ευλόγου και αναλογικού χαρακτήρα της παρεμβάσεως. Αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση της εμπορικής χρήσεως της ελευθερίας εκφράσεως, ιδίως σε τομέα τόσο περίπλοκο και εμφανίζοντα τόσες διακυμάνσεις όπως είναι η διαφήμιση.

28 Αν οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληροφορίες που αναρτήθηκαν από τον F. Damgaard στο διαδίκτυο πρέπει να χαρακτηρισθούν ως «διαφήμιση» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/83, η καταδίκη του μπορεί να θεωρηθεί εύλογη και ανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, δηλαδή την προστασία της δημόσιας υγείας.

29 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 86 της οδηγίας 2001/83 έχει την έννοια ότι η διάδοση από τρίτον πληροφοριών σχετικών με φάρμακο, ιδίως όσον αφορά τις θεραπευτικές ή προληπτικές ιδιότητές του, μπορεί να θεωρηθεί ως διαφήμιση υπό την έννοια του άρθρου αυτού ακόμη και αν ο τρίτος ενεργεί εξ ιδίας πρωτοβουλίας και τελείως ανεξάρτητα, νομικώς ή πραγματικώς, από τον παρασκευαστή ή τον πωλητή του φαρμάκου αυτού. Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να καθορίσει αν η διάδοση αυτή αποτελεί μορφή παροχής πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας, πρόβλεψης ή προτροπής που αποσκοπεί στην προώθηση της χορήγησης συνταγών, της προμήθειας, της πώλησης ή της κατανάλωσης φαρμάκων.

Επί των δικαστικών εξόδων

30 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 86 της οδηγίας 2001/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Νοεμβρίου 2001, περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2004/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, έχει την έννοια ότι η διάδοση από τρίτον πληροφοριών σχετικών με φάρμακο, ιδίως όσον αφορά τις θεραπευτικές ή προληπτικές ιδιότητές του, μπορεί να θεωρηθεί ως διαφήμιση υπό την έννοια του άρθρου αυτού ακόμη και αν ο τρίτος ενεργεί εξ ιδίας πρωτοβουλίας και τελείως ανεξάρτητα, νομικώς ή πραγματικώς, από τον παρασκευαστή ή τον πωλητή του φαρμάκου αυτού. Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να καθορίσει αν η διάδοση αυτή αποτελεί μορφή παροχής πληροφοριών για προσέλκυση πελατείας, πρόβλεψης ή προτροπής που αποσκοπεί στην προώθηση της χορήγησης συνταγών, της προμήθειας, της πώλησης ή της κατανάλωσης φαρμάκων.

(υπογραφές)